

INCIDENȚA ACTIVITĂȚII AVOCATULUI POPORULUI ASUPRA APLICĂRII DREPTURILOR OMULUI

Lect. univ. dr. Bogdan Adrian

The ombudsman institution has a special importance within bounds of the accord process of human's rights. The activity of this institution constitutes one of the guaranties for the application of the human's rights in Romania.

1. Aspecte generale. Incidența activității desfășurate de avocatul poporului asupra aplicării drepturilor omului se concretizează în ajutorul oferit persoanelor fizice pentru înlăturarea oricăror cauze de violare a drepturilor omului. Dezvoltarea armonioasă a comunității europene nu poate fi realizată prin ignorarea drepturilor omului. Pentru ca drepturile omului să poată fi respectate este necesar ca societatea să asigure un nivel minim de trai decent pentru membrii săi. Acest lucru impune un plan de acțiune pentru eradicarea sărăciei, întrucât numai în situația unei economii europene puternice putem vorbi de o protecție eficientă a drepturilor omului. Uniunea Europeană este abilitată să adopte toate măsurile necesare în vederea combaterii discriminării de orice fel.

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene a fost edictată cu ocazia reuniunii de la Nisa din decembrie 2000, constituind în prezent parte integrantă din Tratatul de instituire a Constituției europene. În conținutul său sunt prevăzute două drepturi fundamentale respectiv: dreptul de a avea o bună administrație (art. 41); dreptul de a adresa Mediatorului european plângeri referitoare la conduita necorespunzătoare în administrație în cadrul instituțiilor și organelor Uniunii (art. 43).

Dreptul de a avea o bună administrație sintetizează în conținutul său următoarele: dreptul fiecărei persoane de a fi ascultată înainte de a se lua măsuri individuale, care ar putea să îi influențeze negativ situația; dreptul fiecărei persoane de a avea acces la dosarul cauzei sale, cu rezerva respectării intereselor de confidențialitate care sunt autorizate și a secretului profesional și comercial; obligația administrației de a-și justifica deciziile¹.

Codul European al Bunei Conduite Administrative are la bază următoarele principii fundamentale: *principiul nediscriminării*, conform căruia, funcționarul va aplica egalitatea de tratament tuturor persoanelor cu care vine în contact; *principiul legalității*, conform căruia, funcționarul din cadrul administrației europene își va desfășura activitatea profesională conform legislației comunitare, fără a afecta drepturile altor persoane; *principiul proporționalității*, care impune funcționarului, atunci când ia o decizie, să păstreze un echilibru între interesul persoanei particulare și interesul colectivității; *principiul obiectivității*, conform căruia, în luarea deciziei, funcționarul se va baza numai pe aspectele relevante ale situației. Codul instituie astfel o serie de măsuri referitoare la o bună desfășurare a activității administrative în cadrul instituțiilor comunitare europene.

Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene, în art. 41 menționează dreptul la o bună administrație realizată de către instituțiile și organele comunitare, de care trebuie să se bucure cetățenii europeni. O poziție importantă în valorificarea dreptului

¹Codul European al Bunei Conduite Administrative, p. 7.

de petiționare este deținută de mediatorul numit de Parlament și abilitat să primească plângerile ce provin de la anumite personae și care sunt relative la cazurile de rea administrare în acțiunea instituțiilor sau organismelor comunitare, cu excepția Curții de justiție și a Curții de primă instanță în exercitarea funcțiilor lor jurisdicționale.² Mediatorul european reprezintă, de fapt, un ombudsman la nivelul Uniunii Europene. Denumirea de *ombudsman* provine din legislația suedeză, la noi fiind întâlnit sub denumirea de *Avocatul poporului*. În unele țări, ombudsman-ul este numit de Parlament, în altele de Guvern.³

2. Surse juridice. Pe plan internațional în noiembrie 1992 a fost adoptat "Statutul Institutului Internațional al Ombudsmanului". Institutul Internațional al Ombudsmanului (I.I.O.) este o organizație internațională cu vocație universală, care acționează în domeniul protecției drepturilor omului. Sediul Institutului se află la Centrul de Drept al Universității din Alberta. Acesta poate înființa și alte sucursale sau agenții în Canada ori în străinătate, în funcție de necesități, prin hotărâre a Consiliului director. Limbile engleză, franceză și spaniolă, precum și oricare altă limbă pe care Consiliul director o consideră necesară pentru promovarea scopurilor asociației și a intereselor membrilor acesteia vor fi limbile oficiale folosite în mod treptat de către I.I.O. pentru desfășurarea activităților sale, inclusiv a operațiunilor curente, ca și pentru publicații.

Scopurile institutului sunt următoarele:- promovarea conceptului de ombudsman și a instituției sale, precum și încurajarea dezvoltării acesteia în întreaga lume; dezvoltarea și aplicarea de programe, care să permită schimbul de informații și de experiență între ombudsmanii din întreaga lume; dezvoltarea și aplicarea programelor educative pentru ombudsmani, pentru personalul acestora și pentru alte persoane interesate; încurajarea și susținerea cercetării și a studiilor în domeniul instituției ombudsmanului; colectarea, stocarea și difuzarea informațiilor și a datelor cercetărilor cu privire la instituția ombudsmanului; acordarea de burse școlare, burse universitare, granturi și de alte forme de sprijin financiar pentru persoane din întreaga lume, în scopul încurajării dezvoltării conceptului de ombudsman, ca și pentru încurajarea studiului și cercetării în domeniul instituției ombudsmanului; planificarea, organizarea și supervizarea conferințelor internaționale ale ombudsmanului; inițierea altor acțiuni considerate necesare pentru realizarea obiectivelor de mai sus.

Pe plan regional a fost înființat "Institutul European al Ombudsmanului". Sediul asociației se află la Innsbruck, Austria.⁴ Institutul este o organizație științifică independentă, nonprofit, având următoarele obiective: 1) abordarea în mod științific a problemelor care privesc drepturile omului, protecția drepturilor civile și instituțiile ombudsman la nivel regional, național, european și internațional; 2) implicarea în activitatea de cercetare în acest domeniu; 3) propagarea și promovarea conceptului de ombudsman; 4) cooperarea cu instituțiile din Austria, din Europa și cu cele internaționale care împărtășesc un scop identic sau similar; 5) acordarea de sprijin științific instituțiilor ombudsman din Austria și din străinătate; 6) promovarea schimburilor de experiență la nivel național, european și internațional.⁵

Pentru a-și îndeplini obiectivele, institutul desfășoară următoarele activități: editează și promovează publicații; organizează sau participă la evenimente importante;

² Octavian Manolache, *Drept comunitar, instituții comunitare*, Editura ALL BECK, București, 1999, p. 85.

³ Gheorghe Zaharia, Odette Budeanu-Zaharia, Tudor Budeanu, Tudor Alexandru Chiuariu, *Tratat de drept administrative*, Editura Junimea, Iași, 2001, p. 432.

⁴ Statutul asociației "Institutul European al Ombudsmanului", art. 1.

⁵ Statutul asociației "Institutul European al Ombudsmanului", art. 2.

emite avize consultative; urmărește desfășurarea activităților care vin în sprijinul asociației și corespund obiectivelor acesteia; realizează o arhivă științifică.⁶ Institutul, în desfășurarea activităților sale, își fundamentează activitatea pe următoarele principii: *principiul caracterului științific* potrivit căruia asociația va face apel la argumente raționale în formularea opiniilor și a avizelor consultative și în realizarea dezbaterilor; *principiul serviciului public* conform căruia institutul va presta activități în beneficiul publicului larg; *principiul autonomiei* potrivit căruia institutul își va stabili propriile priorități în programul de activități și va decide singură asupra modului de realizare a acestora; *principiul internaționalismului* conform căruia activitatea institutului trebuie să se desfășoare preponderent în această sferă.

3. Aspecte privind activitatea avocatului poporului în România. Pe plan intern instituția avocatului poporului este prevăzută în Constituție în capitolul IV. Scopul pentru care a fost înființată această instituție este acela de a exercita un control asupra actelor emise de către legiuitor cât și de către administrația de stat. În urma controlului efectuat, Avocatul Poporului face niște recomandări, în legătură cu abuzurile constatate, pe care le trimite organelor, ce se fac vinovate de abuzurile respective. Aceste organe, în termen de 30 de zile sunt obligate să răspundă la recomandările făcute, iar în caz de refuz se pot sesiza organele lor ierarhic superioare, respectiv Guvernul sau chiar Parlamentul. Numirea Avocatului Poporului - se face de către Senat, iar mandatul său este de 5 ani. El este ajutat de 2 adjuncți și de personalul de specialitate, care se află sub directă sa conducere și îndrumare.

Sesizarea Avocatului Poporului - se poate face din oficiu sau la cererea persoanelor care sunt lezate în drepturile sau libertățile lor fundamentale. Sesizarea se poate face atât de cetățenii români cât și de către cetățenii străini sau de către apatrizi. Competența materială - cad sub incidența acțiunii instituției Avocatului Poporului toate cauzele referitoare la încălcarea drepturilor omului. Excepție, de la această regulă, face cazul în care sunt implicate Parlamentul, Președintele și Justiția. În exercitarea atribuțiilor sale, Avocatul Poporului are dreptul să ceară sprijinul autorităților publice, iar acestea sunt obligate să i-l acorde. Trebuie remarcat faptul că Avocatul Poporului nu are la dispoziție un drept de inițiativă legislativă. Pentru a modifica o lege el trebuie să recurgă la factorii competenți să declanșeze procedura legislativă. Avocatul Poporului și adjuncții săi nu răspund juridic pentru opiniile exprimate sau pentru actele pe care le îndeplinesc în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege. Pe durata exercitării mandatului, atât Avocatul Poporului cât și adjuncții săi nu pot fi reținuți, percheziționați, arestați sau trimiși în judecată penală sau contravențională, fără încuviințarea Senatului. În cazul infracțiunilor flagrante intenționate, Ministrul Justiției v-a informa neîntârziat pe Președintele Senatului asupra reținerii sau arestării, Senatul putând încuviința arestarea sau trimiterea în judecată cu votul majorității senatorilor⁷.

Printre obligațiile Avocatului Poporului este și aceea de a prezenta anual rapoarte Parlamentului și în mod excepțional, poate prezenta rapoarte la cererea Parlamentului. Rapoartele pot conține recomandări privind legislația sau recomandări de altă natură pentru ocrotirea drepturilor și libertăților cetățenilor⁸.

Lipsa măsurilor coercitive, în cazul în care nu sunt respectate recomandările acestei instituții, reprezintă o deficiență majoră, întrucât, datorită acestui fapt nu se ajunge la finalitatea măsurilor luate.

⁶ Statutul asociației "Institutul European al Ombudsmanului", art. 3.

⁷ V. Duculescu, Protecția juridică a drepturilor omului, Edit. Lumina Lex, București, 1998, pag. 226.

⁸ Constituția României, art. 57.